

RAMPJAREN

Door Victor A.C. Remouchamps. Luitenant-kolonel der Artillerie (b.d.)

Militair en politiek analist.

Januari 2018

Inleiding

Hoeveel artikelen zijn er in de achterliggende twee jaar geschreven over de effecten die de aanhoudende deplorabele toestand van de Russische economie heeft voor de man en vrouw in de Straat en vooral op het Platteland? Veel! De geïnteresseerde Rusland-volger zou inmiddels genoeg informatie hebben om een evenwichtige inschatting te kunnen maken van de waarde van de dreigende barpraatjes van Poetin c.s. Die Rusland-volger moet inmiddels ook hebben vastgesteld dat Poetin naar alternatieven zoekt om de aandacht van zijn binnenlandse financiële problemen af te leiden en die alternatieven altijd buiten Ruslands grenzen liggen. Georgië, de Krim, Donbas, Syrië, Belarus, Baltische Staten.

Het wordt nooit meer vanzelf beter

De stabiliteit van een staat wordt bepaald door het groeipotentieel van diens economie, de mate van binnenlandse sociale (on)rust resp. solidariteit en de kwaliteit van het militaire vermogen. Door de aanhoudende Westerse sancties, de aarzelende oprichting van de petrochemische industrie en de kostbare buitenlandse militaire hobby's tuurt het Kremlin in economische en financieel opzicht voortdurend in de gapende leegte van een diep ravijn en begrijpt terdege dat huidige status en somber toekomstperspectief van de economie zijn schaduw werpt op sociale inter-relaties en militaire ondernemingen. De economie van Rusland is een bodemloze put en de huidige ontwikkelingen voorkomen dat het Kremlin ergens in die put een hechte bodem kan cementeren. In tegendeel.

Om het Staatschip in binnen- en buitenland varende te houden, moest Poetin in 2017 een greep doen in Ruslands *Reservefonds*. Dat fonds was in de achterliggende decennia gevuld met de overwinsten uit de petrochemische export naar Europa en Azië, en diende vooral om eventuele tekorten op de staatsbegroting pijnloos op te vangen en o.m. ook om de meeste staatspensioenen te betalen. In 2015 zat nog zo'n \$700 miljard in de pot, maar door de voortdurende crisis in de petrochemische industrie, was het volume aan dollars in 2016 zo sterk geslonken dat het Staatschip in 2017 dreigde te stranden. Poetin zag eind 2016 geen ander alternatief dan alle ministeries - inbegrepen het tot dan toe onaantastbare Ministerie van Defensie - opdracht te geven om tenminste 20% van het toegewezen budget weer in de algemene geldpot terug te storten.

Desondanks moest de Russische minister van Financiën Anton Siluanov bij de 2017 debatten over de staatsbegroting, in de Doema erkennen dat het Reservefonds uitgeput was en tekorten op de staatsbalans niet meer uit dat fonds gecompenseerd konden worden. Siluanov bracht dat probleem als volgt onder woorden:

“... 2016 was the last year that we were able to spend our reserves that way,... we will no longer have these reserves...the question about consolidating the budget is and will be the number one task on our agenda....”

Vermoedelijk blijft Poetin niet veel anders over dan ook het *National Welfare Fund* te gaan uitputten. Een fonds dat werd gecreëerd om Ruslands toekomstige strategische projecten te financieren, zoals grootschalige infrastructuurprojecten voor komende generaties.

Wanneer dit gebeurd kunnen die generaties, net als in de Sovjetperiode, ‘genieten’ van de slechte infrastructuur en onveilige onderdoorgangen en overgangen. Geld voor verbetering zal er voorlopig niet zijn, hetgeen ook zichtbaar is aan de wegen.

Naast de oorlogsuitgaven drukken de aanhoudende Westerse sancties¹ onevenredig sterk op de financiële marges van het Kremlin, waar zelfs de steenrijke *moguls* door de CAATSA in Poetins *inner circle*, geconfronteerd worden met een leger rakende beurs. In 2014 was al een lijst met sancties aangenomen die de “Magnitsky Act” werd genoemd. Het sanctiepakket werd aangescherpt nadat Rusland de Krim was binnengevallen en het schiereiland had geannexeerd. Onder aanvoering van Republikeinse hardliners en de speciale afgevaardigde voor Oekraïne; Kurt Vogler, werd op 15 juni 2017 de CAATSA door de senaat aangenomen (Countering America’s Adversaries Through Sanctions Act) Deze wet had tot doel om een overzicht te krijgen van investeringen door Russische staatsburgers in de Verenigde Staten die op die manier konden worden “witgewassen”

Poetin die verwachtte dat de Amerikaanse verkiezingsuitslag tot een aanzienlijke verzachting van door de VS opgelegde sancties zou leiden, werd daarin sterk teleurgesteld. Hij had zich ernstig vergist in de opstelling en motieven van zijn nieuwe Amerikaanse tegenpool en werd door de CAAT onaangenaam verrast met niet een verzachting, maar juist een verscherping van de sancties.

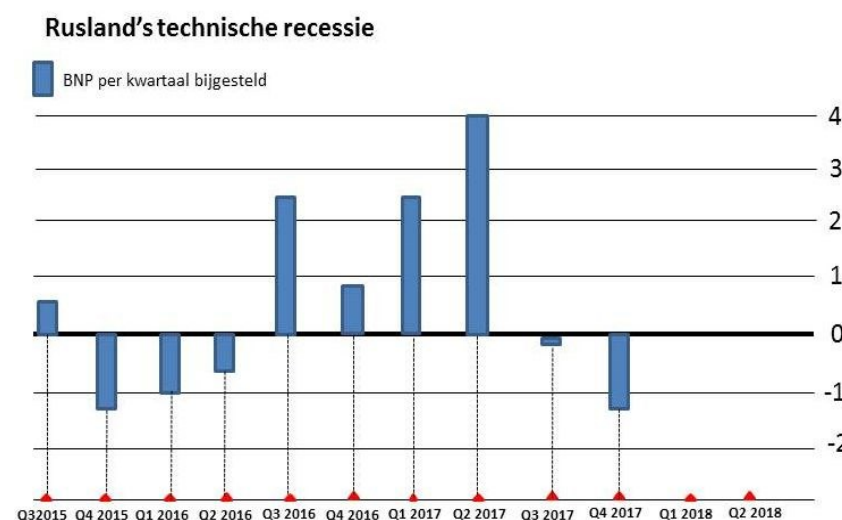
De burger in de straat is vanzelfsprekend de eerste die de onaangename effecten van het uitgeputte Reservefonds en het aanscherpen van de Amerikaanse sancties aan den lijve

ondervindt. De manier waarop hij en zijn lotgenoten hun onvrede hebben geuit, is uitbundig beschreven in het artikel *“De Aarde scheurt; de Hemel kleurt”*. In april 2017 werd duidelijk dat ze zich geen rad meer voor de ogen lieten draaien en het excuus niet geloofden dat het Westen en vooral de USA verantwoordelijk zouden zijn voor de economisch slechte tijden. Ook hadden ze blijkbaar geen boodschap meer aan de verhalen over de ontberingen die oudere generaties bereid waren te dragen tijdens de *Grote Patriottische Oorlog* en ze dus niet moesten zeuren. De massale april-demonstraties in verschillende delen van de RF en vooral teksten op spandoeken bevestigden dat het geduld van de bevolking op is. Die teksten vroegen om een antwoord op de vraag waarom het Kremlin enorme sommen spendeerde aan het militaire apparaat terwijl de bevolking gedwongen werd steeds verder de broekriem aan te halen. Duizenden demonstranten werden gearresteerd en meer dan duizend voorgeleid bij de rechtbank. Een opiniepeiling door het onafhankelijke onderzoeksbureau *“Levada Centrum”*, gaf aan de populariteit van Poetin in 2017 onder de 50 % was gezakt. (een percentage van 50% is nodig om bij verkiezingen een tweede ronde te vermijden) Slechts 48% van de kiezers zou op de partij van Poetin stemmen.

De binnenlandse sores probeert Poetin nog steeds door buitenlandse avonturen te verbloemen. Was dat vorig jaar nog het Midden Oosten en de strijd tegen het internationale Jihadisme, nu lijken de Balkan (steun aan Slavische bloedbroeders in Servië, Bosnisch Servië (*Republika Srpska* of RS), Kosovo en Montenegro) en Noord en Oost Afrika (Libië en Soedan) dankbare bliksemafleiders te zijn. Toch zal hij in de wielen worden gereden door de neerwaartse spiraal waarin de economie zich bevindt.

Waaronder het voorlopig niet beter zal worden

Poetins uitgebreide binnen- en buitenlandse fanbasis zal zijn problemen vermoedelijk blijven bagatelliseren. Informatie die de weinig rooskleurige nabije toekomst van de economie schetst en schaduw effecten voor zijn imago als politiek leider van een Supermogendheid onderbouwt, wordt ongetwijfeld weggezet als stemmingmakerij. Om daaraan inhoud te geven zal de trollenfabriek in Sint Petersburg overuren gaan draaien. Hoe intensief die beïnvloeding van de binnen- en buitenlandse publieke opinie ook zal zijn, het

Bron: JPMorgan analyse gebaseerd op data van de Federal Statistics Service

zal de feiten die de sombere schets inhoud geven, niet kunnen wegpoetsen.

De komende verkiezingen doemen op en Poetin zal het volk brood en spelen moeten geven om zich te kunnen verzekeren van de noodzakelijke 50+1%. Het is nog maar de vraag of hij daarin slaagt. Het Reservefonds is uitgeput, aanvulling lijkt er door de aanhoudende

lage prijsstelling op olie- en gasmarkt niet in te zitten en dus kan de Russische pensionado naar zijn geld fluiten. De vraag is hoe lang het *National Welfare Fund* gebruikt kan worden om het Staatschip drijvende te houden. Varen zal er nauwelijks bij zijn.

J.P.Morgan, Chase & Co heeft onlangs voor complotdenkers in het Kremlin nog eens uitgelegd wat ze in 2018 zouden kunnen verwachten en tot welke gevolgen dat kan leiden. Twee perioden van teruggang die Rusland als 's werelds grootste energie-exporteur in het recente verleden heeft gekend, vormen vertrekpunten voor hun schets van de nabije toekomst. Die tijdelijke teruggang werd veroorzaakt door een daling van de energie-export. In 2017 zijn Noorwegen en vooral de USA zich nadrukkelijker gaan bemoeien met het marktmechanisme, waardoor het aanbod groter werd,

In het schema is te zien dat het BNP in het derde kwartaal van 2017 een lichte krimp ging vertonen. Deze dalende tendens zette zich door de inspanningen van Noorwegen en de USA op de energiemarkt in het vierde kwartaal op een turbo-achtige wijze in negatieve zin voort.

Voor het eerste half jaar van 2018 is niet te verwachten dat de BNP-krimp omgebogen kan worden. Vooral de USA zal de markt gaan sturen. Door de sterk groeiende olie- en gaswinning - continentaal en voor de kusten van de USA - zal de markt worden geconfronteerd met een groter energie-aanbod en dientengevolge lagere prijzen. Poetin zal dus iets anders moeten verzinnen dan het obligate vijandbeeld voor de gemiddelde Rus te schetsen om enig optimisme in de harten van zijn werkende bevolking op te kunnen roepen.

Onlangs heeft hij een eerste poging daartoe ondernomen. In een toespraak voor fabrieksarbeiders heeft hen proberen te overtuigen dat de economie van Rusland er "goed voorstaat". Hij beweerde dat het begrotingstekort kleiner was geworden en buitenlandse investeringen sterk waren gegroeid. Meer dollars stromen in de schatkist. Bewust vergat hij aan te geven in hoeverre zijn gehoor zou gaan profiteren van die plotselinge economische oprisping, omdat hij wist dat er geen extra roebel in hun loonzakje te vinden zou zijn. Vermoedelijk hebben die fabrieksarbeiders dat zelf ook wel in de gaten, omdat zij met eigen ogen zien dat de productie die hoofdzakelijk verbonden is met Defensie-opdrachten, niet groeit, maar krimpt.

Het vliegkampschip "Admiraal Kutznetsov, die vanwege haar onbetrouwbare voortstuwing een "vaste" begeleidende sleepboot heeft.

Scheepswerven die marine-opdrachten uitvoeren, worden door het uitblijven van fondsen gedwongen om hun projecten af te bouwen en productiecapaciteit te doen krimpen. De gereserveerde \$ 800 miljoen voor het vliegdekschip *Admiraal Kuznetsov*, het veronderstelde vlaggenschip van de maritieme component, is met 50% gekort. Dat heeft natuurlijk consequenties voor de kwaliteit van het platform en de voortgangsnelheid van het

bouwproces. Vermoedelijk zal het twee keer zo lang duren voordat het schip operationeel

gesteld kan worden en is het nog maar de vraag of het platform kan concurreren met een Chinese en Indiase tegenhanger. Het is wel zeker dat het platform niet de gewenste kwaliteitshoeksteen van een *Carrier Strike Group* (CSG) zal zijn voor *blue* of *open water* operaties, zonder afhankelijk te zijn van *landbased* operationele faciliteiten en infrastructuur.ⁱⁱ

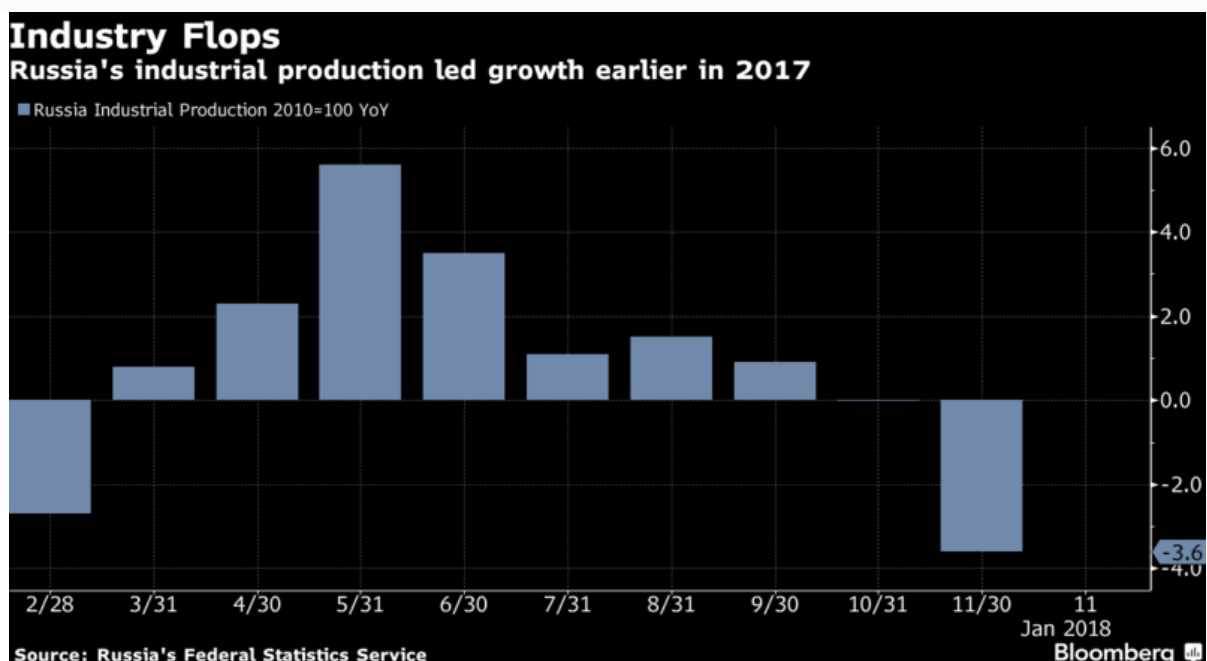

De Sukhoi 35 waar vanwege gebrek aan fondsen slechts 14 exemplaren zijn gebouwd

De ARMATA T-14 waarvan slechts 75 van de geplande 2300 exemplaren zijn afgeleverd

Behalve de maritieme component zullen ook de land en luchtcomponent de klos worden van de slechte financiële toestand. De moderniseringsplannen voor de luchtcomponent; de *MIG 29SMT* en de *MIG 35 Fulcrum*, zijn op een laag pitje gezet. Naast deze aanval- en verdedigingsplatformen is het nog de vraag of een nieuwe strategische bommenwerper *Tu-160 Blackjack* kan worden ontwikkeld. Door de budgetkrimp bezit de luchtcomponent weliswaar platformen met een grote gevechtswaarde, maar wordt de gebruikswaarde aangetast door het gebrek aan onderhoud, reservedelen etc. Het financieel onhaalbare voornemen om 2300, per stuk 1 miljard roebel kostende, *ARMATA T-14* tanks voor de grondstrijdkrachten aan te schaffen, is ook op een laag pitje gezet. Tot nu toe zijn er slechts 75 tanks in de bewapening opgenomen en verdere productie is voorlopig stop gezet. Het beeld van de teruglopende industriële productie wordt in onderstaand schema duidelijk.

(Her)verkiezingsprobleem?

De verwachting dat herverkiezing van Poetin een simpele exercitie zal zijn, wordt alleen door zijn fanbasis gedeeld. Gezien de slechte economische vooruitzichten en de effecten voor burger en vaderland, is het de vraag hoe Poetin en zijn trollenfabriek denken de realiteit te kunnen spinnen. Hij zal de publieke opinie in Rusland onvoorwaardelijk aan zijn kant moeten krijgen, anders kan hij het wel schudden. Politieke tegenstanders zullen ongetwijfeld data uit bovenstaande schema's gebruiken om het lopende beleid van Poetin onderuit te halen en te onderstrepen dat in een volgende ambtstermijn er voor de doorsnee Rus geen verbetering te bespeuren zal zijn.

De enige manier om verlichting te krijgen in de worgende financiële ellende is het terugschroeven van de Westerse sancties. Het Westen zal voor die toezegging een hoge prijs vragen, waarbij terugtrekking van Russische troepen uit Oost-Oekraïne als basisvoorwaarde geldt. De status quo van de Krim is een gevoelige aangelegenheid voor de Russen. Teruggave van het schiereiland zal als een nationale vernedering worden geïnterpreteerd. Dus als tegemoetkoming zou een speciale status voor het schiereiland kunnen worden bedongen. Het is maar de vraag of Poetin het hoofd zal buigen.

Dat beseffende moet Poetin zijn tegenstanders *kalt stellen* en zal met alle staatsmiddelen die hem nog ter beschikking staan de aanval openen op tegenstanders, zoals Alexei Navalny - Rusland voornaamste oppositieleider - is overkomen. Hij kan door een veroordeling voor corruptie niet aan de verkiezingen deelnemen. Andere 46 sollicitanten voor het ambt zijn door administratief-technische oorzaken "verhinderd".ⁱⁱⁱ

ⁱ In 2014 voerde het Westen de *Magnitsky Act*ⁱ door, een lijst met specifieke sancties. Dat sanctiepakket werd aangescherpt nadat Rusland de Krim was binnengevallen en vervolgens had geannexeerd. In 2017 ging het Amerikaanse Congres nog een stap verder. Onder druk van de Republikeinse meerderheid in de Senaat en de Amerikaanse speciale afgevaardigde voor de Oekraïne, Vogler, nam de Senaat op 15 juni de *Countering America's Adversaries Through Sanctions Act* (CAAT) aan. Door de CAAT kon de Regering Trump een inzicht krijgen in investeringen door Russische financiers in de USA en kreeg een wettelijk breekijzer in handen om witwassen te stoppen. De Senaat verordonneerde dat het Ministerie van Financiën binnen 180 dagen een overzicht gereed moest hebben van die investeringen. Begin 2018 bedroeg de voorlopige geldsom die op illegale wijze was vergaard, op die lijst ruim \$ 1, triljard. Daaronder veel geld dat door Poetin's *inner circle* op illegale wijze naar de USA was doorgesluisd en nu bevroren kon worden.

ⁱⁱ Naast de *Kuznetsov* vormen een *Kirov class Battle Cruiser*, vijf onderzeeboten van de *Kirov* klasse de ruggengraat van de maritieme component. Mits inzetbaar en gevechtsgereed vormen zij de hoeksteen van een sterke Russische maritieme component.

ⁱⁱⁱ Om zich op persoonlijke titel kandidaat te stellen bij het "Centrale Verkiezings Comité" moeten 300.000 handtekeningen worden overlegd. Wanneer een kandidaat door een bestaande politieke partij wordt voorgedragen, dan hoeft hij "slechts" 100.000 handtekeningen te overhandigen.